

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
18 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 2013Թ.**

ՈՒ Ղ Ե Ց ՈՒ Յ Ց

**Ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովների
անդամների համար**

Հարգելի գործընկեր

Այս ուղեցույցի հիմքում ընկած են ՀՀ Ընտրական օրենսգրքի հիմնադրույթները և ՀՀ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի որոշումները: Ուղեցույցում ներառված մոտեցումները, խորհուրդները և քայլերը նպատակ ունեն նպաստել ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպմանը, Ընտրական օրենսգրքի դրույթների միատեսակ և ճշգրիտ կիրառմանը, ԿԸՀ-ի սահմանած ընթացակարգերի պահպանմանը: Այսուհանդերձ, հարկ է միշտ նկատի ունենալ, որ ուղեցույցը չի կարող Ընտրական օրենսգրքին և ԿԸՀ-ի որոշումներին փոխարինող փաստաթուղթ համարվել:

Սույն ձեռնարկը կազմելիս հաշվի են առնվել 2012 թվականի մայիսի 6-ին կայացած՝ Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի ընտրությունների վերաբերյալ դիտորդական առաքելություն իրականացրած միջազգային և տեղական կազմակերպությունների զեկույցներով ներկայացված առաջարկությունները, ինչպես նաև դատական ակտերով ներկայացված իրավական դիրքորոշումները:

Ձեռնարկը պատրաստվել է Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի փորձագետների աջակցությամբ՝ «Հայաստանի ընտրական վարչարարության և ժողովրդավարական մշակույթի առաջխաղացում» ծրագրի շրջանակներում:

Ծրագիրն իրականացնում է Ընտրական համակարգերի միջազգային հաստատությունը՝ ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության օժանդակությամբ:

The guidebook is developed with the expert assistance of the Central Electoral Commission of the Republic of Armenia within the framework of Advancing Armenia's Election Management and Democratic Culture (AAEM-DC) project.

The AAEM-DC project is supported by the United States Agency for International Development (USAID) and implemented by International Foundation for Electoral Systems (IFES).

ՈՒՂԵՑՈՒՅՑՈՒՄ ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

- ՀՀ** Հայաստանի Հանրապետություն
- ԱԺ** Ազգային ժողով
- ԸՕ** Ընտրական օրենսգիրք
- ԿԸՀ** Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով
- ԸԸՀ** Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողով
- ՏԸՀ** Տեղամասային ընտրական հանձնաժողով
- ՁԼՄ** Ձանգվածային լրատվության միջոց
- ՏԻՄ** Տեղական ինքնակառավարման մարմին

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- 1 Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովների տեղը
Հայաստանի Հանրապետության ընտրական համակարգում 5
- 2 Պարտականությունների և լիազորությունների բաշխումը
ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովներում.....7
- 3 Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նիստերը 9
- 4 Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նիստերին
ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող անձանց
իրավունքներն ու պարտականությունները 12
- 5 Ընտրական տեղամասերի և տեղամասային կենտրոնների
կազմավորումը, ընտրական տեղամասերի
հերթական համարների սահմանումը..... 13
- 6 Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների կազմավորումը 16
- 7 Նախընտրական քարոզչության վերահսկողությունը 22
- 8 Քվեարկության նախապատրաստում 23

1

ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ՏԵՂԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական համակարգի կառուցվածքը

Ընտրությունների կազմակերպման և անցկացման նպատակով ՀՀ-ում կազմավորվում է ընտրական հանձնաժողովների եռաստիճան համակարգ՝ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով (այսուհետև՝ ԿԸՀ), ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովներ (այսուհետև՝ ԸԸՀ) և տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներ (այսուհետև՝ ՏԸՀ):

Ընտրական հանձնաժողովները գործում են օրինականության, կոլեգիալության և հրապարակայնության սկզբունքների հիման վրա:

! ՀՀ տարածքում կազմավորված են Ազգային ժողովի մեծամասնական ընտրակարգով պատգամավորների մանդատների թվին հավասար՝ թվով 41 ընտրատարածք:

Յուրաքանչյուր ընտրատարածքի համար կազմավորված է 1 ԸԸՀ: ԸԸՀ-ի նստավայրը սահմանում է ԿԸՀ-ն՝ ԱԺ-ի մեծամասնական ընտրատարածքների կազմավորման մասին որոշմամբ:

ԸԸՀ-ներն ունեն ԿԸՀ-ի կողմից հաստատված նմուշին համապատասխան կնիք, կարող են ունենալ ձևաթուղթ, իրենց գործունեությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ անհատականացման այլ միջոցներ:

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովներ կազմավորելու կարգը

! ԸԸՀ-ն ունի 7 անդամ: ԸԸՀ-ն կազմավորվում է 6 տարի ժամկետով: ԸԸՀ-ի անդամներին նշանակում է ԿԸՀ-ն՝ մինչև ԸԸՀ-ի լիազորությունների ավարտը:

ԸԸՀ-ի կազմում յուրաքանչյուր սեռի ներկայացուցիչների թիվը չպետք է պակաս լինի երկուսից:

ԸԸՀ-ի նախագահներին, նախագահների տեղակալներին և հանձնաժողովների քարտուղարներին ընտրում են համապատասխան հանձնաժողովներն իրենց կազմերից՝ ԿԸՀ-ի նախագահի, նախագահի տեղակալի և քարտուղարի ընտրության համար սահմանված կարգով:

ԸԸՀ-ի նախագահի, նախագահի տեղակալի կամ հանձնաժողովի քարտուղարի լիազորությունները համարվում են դադարած, եթե նա ներկայացրել է այդ պաշտոնից ինքնաբացարկի մասին դիմում:

ԸԸՀ-ի անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարում են՝

- եթե չունի հանձնաժողովում նշանակվելու իրավունք.
- եթե հրաժարվում է ստորագրել «Ընտրական հանձնաժողովի անդամի պարտականությունները Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացնելու մասին» պարտավորության տեքստը.
- եթե դատապարտվել է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 149-154.6-րդ հոդվածներով, կամ նրա նկատմամբ որպես պատիժ կիրառվել է կալանք կամ ազատազրկում.
- եթե ներկայացրել է հանձնաժողովի անդամի պաշտոնից ինքնաբացարկի մասին դիմում (այդ դիմումը ներկայացվում է ԿԸՀ-ի նախագահին).

- Եթե զորակոչվել է.
- Եթե ԸԸՀ-ի անդամը խախտել է ԸՕ-ի դրույթները և ԿԸՀ-ը դիմել է ՀՀ Վարչական դատարան ԸԸՀ անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցնելու պահանջով: Այս դեպքում Վարչական դատարանը կարող է վաղաժամկետ դադարեցնել ԸԸՀ-ի անդամի լիազորությունները.
- Եթե ԸԸՀ-ի անդամը 3 օրացուցային ամսվա ընթացքում ԸԸՀ-ի հերթական նիստերից ունի երեք կամ ավելի անհարգելի բացակայություն: Նման դեպքում այդ ԸԸՀ-ն իր անդամների ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ ընդունված որոշմամբ իրավունք ունի վաղաժամկետ դադարեցնելու հանձնաժողովի անդամի լիազորությունները:

ԸԸՀ-ի անդամի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման կամ դադարեցման դեպքում թափուր տեղը համալրում է ԿԸՀ-ն՝ **21-օրյա ժամկետում**:

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի լիազորությունները Հանրապետության Նախագահի ընտրությունների ժամանակ

ԸԸՀ-ն մշտական հիմունքներով գործող պետական մարմին է: ԸԸՀ-ն՝

- վերահսկողություն է իրականացնում ընտրատարածքում ԸՕ-ի պահանջների կատարման նկատմամբ.
- սահմանում է ընտրական տեղամասերի հերթական համարները՝ ԿԸՀ-ի սահմանած կարգով և այդ տվյալները 2-օրյա ժամկետում ներկայացնում ԿԸՀ.
- իր և ՏԸՀ-ների գործունեության վերաբերյալ տեղեկություններ է հաղորդում ԿԸՀ.
- քննարկում է ՏԸՀ-ների որոշումների և գործողությունների վերաբերյալ ստացված դիմումները (բողոքները), վերանայում կամ վերացնում է ՏԸՀ-ների՝ ԸՕ-ին հակասող որոշումները.
- հետևում է ընտրողների ցուցակները կազմելուն և համընդհանուր ծանոթացման համար դրանք ընտրական տեղամասերում ներկայացնելուն, այդ նպատակով՝ հետևում է, որ

 լիազոր մարմինը քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 40 օր առաջ տեղամասային կենտրոնի տարածքը տիրապետողին տրամադրի ընտրողների ցուցակի մեկ օրինակ, որի վերջին էջում ներառված լինի տեղեկանք՝ ընտրողների ցուցակներում անճշտությունների վերաբերյալ դիմումներ տալու ժամկետների, տեղի, դրանց քննարկման կարգի, ժամանակի և պայմանների մասին և այն **քվեարկության օրվանից 40 օր առաջ** փակցված լինի տեղամասային կենտրոնում,

 լիազոր մարմինը ընտրողների **հիմնական ցուցակները (այդ թվում՝ լրացուցիչ ցուցակները)**՝ ըստ ընտրական տեղամասերի, և ընտրական տեղամասում ընդգրկված բնակելի շենքերի (տների) հասցեները՝ տպագրված 2 օրինակից (ընտրողների ցուցակների, այդ թվում՝ լրացուցիչ ցուցակների 1-ին օրինակը՝ կազմված մատյանի ձևով, 2-րդ օրինակը՝ տեղամասային կենտրոնում փակցնելու համար), ինչպես նաև ընտրողների լրացուցիչ ցուցակներ կազմելու համար անհրաժեշտ ձևաթղթերը **քվեարկության օրվանից 2 օր առաջ** տրամադրած լինի ՏԸՀ-ների նախագահներին,

 Ընտրողների ցուցակի, այդ թվում՝ լրացուցիչ ցուցակների օրինակը, **քվեարկության օրվանից 2 օր առաջ** ՏԸՀ-ի նախագահը փակցրած լինի տեղամաս

սային կենտրոնում՝ բոլորի համար տեսանելի տեղում,

Ընտրողների ցուցակները տեղամասային կենտրոնում մասն փակցված մինչև ՏԸՀ-ի լիազորությունների դադարման օրը:

- վերահսկում է տեղամասային կենտրոնների կահավորումը.
- վերահսկողություն է իրականացնում ՏԸՀ-ների կողմից ԸՕ-ի պահանջների կատարման նկատմամբ.
- անվավեր է ճանաչում ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքները.
- իրականացնում է ԸՕ-ով նախատեսված այլ լիազորություններ:

ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ և ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄԸ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՄ

Հանձնաժողովի նախագահը՝

- կազմակերպում և ղեկավարում է հանձնաժողովի աշխատանքները.
- սահմանում է հերթական նիստերի անցկացման ժամանակացույցը.
- վարում է հանձնաժողովի նիստերը.
- հրավիրում է հանձնաժողովի արտահերթ նիստ.
- պահանջում է հրավիրել ՏԸՀ-ի արտահերթ նիստ.
- անցկացնում է խորհրդակցություններ.
- ստորագրում է հանձնաժողովի որոշումները, նիստերի արձանագրությունները, հանձնաժողովի ելից փաստաթղթերը.
- վերահսկում է հանձնաժողովի ընդունած որոշումների կատարման ընթացքը.
- ներկայացնում է հանձնաժողովը.
- արձանագրում է ՏԸՀ-ի անդամի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման կամ դադարեցման փաստը հանձնաժողովի նիստերի արձանագրությունների և որոշումների գրանցամատյանում գրառում կատարելու միջոցով.
- տեղեկություն է հաղորդում ԿԸՀ՝ ՏԸՀ-ի անդամի լիազորությունները քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 5 օր առաջ նրան նշանակած կուսակցության (կուսակցությունների դաշինքի) կամ նրան նշանակած հանձնաժողովի նախագահի կամ նրան առաջարկած հանձնաժողովի անդամի պահանջով վաղաժամկետ դադարեցնելու մասին հանձնաժողովի որոշման մասին.
- իրականացնում է ՀՀ օրենսդրությամբ և ԸՕ-ով նախատեսված այլ լիազորություններ:

Հանձնաժողովի նախագահի տեղակալը

- փոխարինում է հանձնաժողովի նախագահին նրա հանձնարարությամբ կամ բացակայության ընթացքում.

- հանձնաժողովի նախագահի հանձնարարությամբ իրականացնում է հանձնաժողովի նախագահին վերապահված որոշակի լիազորություններ.
- ապահովում է հանձնաժողովում ստացված դիմումների, բողոքների հետ տարվող աշխատանքը:

Հանձնաժողովի նախագահի տեղակալի բացակայության ընթացքում նրա լիազորությունները հանձնաժողովի նախագահի կողմից կարող են դրվել հանձնաժողովի քարտուղարի կամ հանձնաժողովի անդամի վրա:

Հանձնաժողովի քարտուղարը

- նախապատրաստում է հանձնաժողովի նիստերը.
- կազմում և ստորագրում է հանձնաժողովի նիստի օրակարգը.
- տեղեկացնում է հանձնաժողովի անդամներին նիստի օրակարգի հարցերի մասին.
- ապահովում է հանձնաժողովի նիստերի հրապարակայնությունը.
- հանձնաժողովի նիստերի օրակարգի մասին տալիս է պարզաբանումներ.
- ստորագրում է հանձնաժողովի նիստերի արձանագրությունները.
- կազմակերպում է հանձնաժողովի որոշումների ուղարկումն ըստ պատկանելիության.
- կազմակերպում է ընտրական փաստաթղթերի ստացման, պահպանման և ԸՕ-ով սահմանված դեպքերում՝ արխիվացման աշխատանքները:

ԸԸՀ-ի նախագահի հանձնարարությամբ իրականացնում է հանձնաժողովի նախագահին վերապահված որոշակի լիազորություններ:

Հանձնաժողովի քարտուղարի բացակայության ընթացքում նրա լիազորությունները հանձնաժողովի նախագահի կողմից կարող են դրվել նախագահի տեղակալի կամ հանձնաժողովի անդամի վրա:

ԸԸՀ նախագահը, նախագահի տեղակալը, հանձնաժողովի քարտուղարը կարող են պաշտոնանկ արվել հանձնաժողովի անդամների ձայների ընդհանուր թվի առնվազն 2/3-ով ընդունված որոշմամբ, եթե պատշաճ չեն իրականացնում իրենց վերապահված իրավունքները:

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի անդամը

ԸԸՀ-ի անդամն իրավունք ունի՝

- նախապես ծանոթանալու հանձնաժողովի քննարկմանը ներկայացվող հարցերին և փաստաթղթերին.
- ելույթ ունենալու հանձնաժողովի նիստում.
- ներկայացնելու առաջարկություններ և պահանջելու, որ այդ առթիվ անցկացվի քվեարկություն.
- նիստի մասնակիցներին տալու հարցեր, ստանալու պատասխաններ.
- հանձնաժողովի նախագահի համաձայնությամբ կամ հանձնարարությամբ, խորհրդակցական ձայնի իրավունքով մասնակցելու ՏԸՀ-ների նիստերին, իսկ քվեարկության օրը՝ ներկա լինելու քվեարկության սենյակում.
- ծանոթանալու ստացված դիմումներին, բողոքներին, գրություններին և մյուս փաստաթղթերին.

- հայտնել ընտրությունների նախապատրաստման, կազմակերպման և անցկացման վերաբերյալ իր կարծիքը:

ԸԸՀ-ի անդամը պարտավոր է՝

- իր մասնակցած առաջին նիստում ստորագրել «Ընտրական հանձնաժողովների անդամի պարտականությունները Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացնելու մասին» պարտավորության տեքստը.
- կատարել հանձնաժողովի նախագահի՝ իր իրավասության սահմաններում տված հանձնարարությունները.
- մասնակցել հանձնաժողովի աշխատանքներին և կատարել իր լիազորությունները.
- մասնակցել հանձնաժողովի նիստերին և քվեարկությանը.
- կազմակերպել հանձնաժողովի քննարկմանն իր կողմից ներկայացվող հարցերի նախապատրաստումը:

ԸԸՀ անդամների գործունեության երաշխիքները

- ԸԸՀ-ի անդամներն ազատվում են զորահավաքներից և վարժական հավաքներից, իսկ համապետական ընտրությունների ժամանակահատվածում՝ նաև զորակոչից.
- ԸԸՀ-ի անդամն աշխատում է մշտական հիմունքներով: Նա չի կարող լինել որևէ կուսակցության անդամ, զբաղվել քաղաքական գործունեությամբ.
- ԸԸՀ-ի անդամը համապետական ընտրությունների ժամանակ կարող է կալանավորվել, դատական կարգով վարչական կամ քրեական պատասխանատվության ենթարկվել միայն ԿԸՀ-ի համաձայնությամբ.
- ԸԸՀ-ի անդամներն իրենց լիազորությունների իրականացման նպատակով սեփական նախաձեռնությամբ ազատվում են ծառայողական պարտականություններ կատարելուց.
- ԸԸՀ-ի անդամների աշխատավարձը նրանց հիմնական աշխատավայրերում պահպանվում է.

3 ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԵՐԸ

Նիստերի հրավիրման և անցկացման կարգը

ԸԸՀ-ի **հերթական նիստերն** անցկացվում են ԸԸՀ-ի նախագահի սահմանած ժամանակացույցով՝ օրակարգում հարցեր ներառված լինելու դեպքում:

Արտահերթ նիստ հրավիրվում է՝

- հանձնաժողովի նախագահի նախաձեռնությամբ.
- հանձնաժողովի անդամների առնվազն մեկ երրորդի գրավոր պահանջով՝ նրանց նշած ժամկետում:

Նիստին հանձնաժողովի անդամների մասնակցությունը նշվում է նիստերի արձանագրու-

թյունների և որոշումների գրանցամատյանում, որտեղ յուրաքանչյուրը ստորագրում է իր ազգանվան դիմաց:

Նիստերն անցկացվում են հանձնաժողովի նստավայրում, իսկ անհաղթահարելի խոչընդոտների դեպքում, երբ անհնար է նիստը հետաձգել, հանձնաժողովի անդամների կեսից ավելիի համաձայնությամբ՝ այլ վայրում:

Նիստերի օրակարգը կազմում է հանձնաժողովի քարտուղարը՝ հանձնաժողովի նախագահի հանձնարարությամբ և համաձայնությամբ:

Նիստի օրակարգում լրացուցիչ հարցեր ընդգրկվում են հանձնաժողովի նախագահի կողմից կամ հանձնաժողովի անդամների առնվազն մեկ երրորդի պահանջով:

ԸԸՀ նիստում քննարկումների կազմակերպման և որոշումների ընդունման կարգը

ԸԸՀ նիստն իրավազոր է, եթե նիստին ներկա է հանձնաժողովի անդամների կեսից ավելին: Նիստը վարում է հանձնաժողովի նախագահը, իսկ նրա հանձնարարության կամ բացակայության դեպքում՝ նախագահի տեղակալը:

Նիստը սկսվում է օրակարգի հաստատմամբ: Մինչև օրակարգի հաստատումն այլ հարցեր չեն քննարկվում: Օրակարգի հարցերի վերաբերյալ առարկություն լինելու դեպքում առաջարկությունը դրվում է քվեարկության:

Նիստը վարողն ընթերցում է օրակարգի հարցերը, անհրաժեշտության դեպքում տալիս պարզաբանումներ, աշխատանքի արդյունավետությունից ելնելով փոխում օրակարգի հարցերի քննարկման հերթականությունը:

Նիստում հարցերը քննարկվում են հետևյալ հաջորդականությամբ՝

- որոշման նախագիծը ներկայացնողի զեկուցում.
- հարցեր զեկուցողին.
- առաջարկություններ.
- ելույթներ՝ մինչև 5 րոպե, իսկ նիստ վարողը՝ մինչև 7 րոպե.
- քվեարկություն:

Նիստ վարողը՝

- ելույթների համար, ըստ հերթականության, ձայն է տալիս հանձնաժողովի անդամներին.
- զգուշացումներ է անում հանձնաժողովի կանոնակարգը խախտողներին.
- ուղղում է ելույթներում տեղ գտած փաստական սխալները.
- ձայն է տալիս հրավիրված անձանց, նիստը խանգարելու դեպքում՝ զրկում խոսքից, նիստը խանգարողներին հեռացնում նիստերի դահլիճից:

Նիստի ընթացքում արված նոր առաջարկությունները գրանցում է հանձնաժողովի քարտուղարը:

Նիստում յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ քվեարկությունը կատարվում է հարցի քննարկման ավարտից հետո:

Նիստը վարողն ամփոփում է քննարկումը և քվեարկությունից առաջ ներկայացնում որոշման նախագծի վերաբերյալ արված դիտողություններն ու առաջարկությունները: Դրանք զեկուցողի կողմից ընդունվելու դեպքում հարցը քվեարկության է դրվում՝ հաշվի առնելով արված դիտողություններն ու առաջարկությունները:

Առաջարկությունները զեկուցողի կողմից չընդունվելու և առաջարկության հեղինակի կողմից ներկայացված տարբերակը պնդելու դեպքում առաջարկություններն առանձին-առանձին դրվում են քվեարկության: Քվեարկության արդյունքում ընդունված առաջարկություններն ընդգրկվում են որոշման նախագծում, և նախագիծը քվեարկության է դրվում ընդունված առաջարկություններով:

Յուրաքանչյուր քվեարկությունից առաջ նիստը վարողը կրկնում է քվեարկության դրվող հարցը՝ ճշգրիտ ձևակերպմամբ, հաշվում և բարձրաձայն հայտարարում կողմ կամ դեմ քվեարկած հանձնաժողովի անդամների թիվը:

Քվեարկությունը կարող է կրկնվել, եթե ինչ-որ կերպ խանգարվել է հանձնաժողովի որևէ անդամի քվեարկությունը:

Հանձնաժողովի որոշումներն ընդունվում են հանձնաժողովի իրավագոր նիստում՝ բաց քվեարկությամբ: Հանձնաժողովի անդամը քվեարկում է անձամբ՝ կողմ կամ դեմ:

Որոշումն ընդունվում է, եթե կողմ է քվեարկել նիստին ներկա հանձնաժողովի անդամների թվի կեսից ավելին, բացառությամբ.

- ԸԸՀ նախագահին, նախագահի տեղակալին և հանձնաժողովի քարտուղարին պաշտոնանկ անելու մասին որոշման (43-րդ հոդված, մաս 1),
- Երեք օրացուցային ամսվա ընթացքում ԸԸՀ-ի հերթական նիստերից երեք կամ ավելի անհարգելի բացակայության հիմքով ԸԸՀ նախագահի, նախագահի տեղակալի, հանձնաժողովի քարտուղարի կամ հանձնաժողովի անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարեցնելու մասին որոշման (43-րդ հոդված, մաս 6):

Քվեարկության արդյունքների հիման վրա նիստը վարողը հայտարարում է որոշումն ընդունվելու կամ չընդունվելու մասին:

ԸԸՀ-ն իր լիազորությունների շրջանակներում ընդունում է անհատական որոշումներ, որոնք ենթակա են պարտադիր կատարման:

ԸԸՀ-ի կողմից ընդունվող որոշումը հանդիսանում է անհատական որոշում և այն պետք է ունենա հերթական համար, որից հետո պետք է նշվի «Ա» տառը (անհատական):

Որոշումը պետք է ունենա վերնագիր, որը գրվում է մեծատառերով: Վերնագրի վերջում որևէ կետադրական նշան չի դրվում:

ԸԸՀ-ի որոշումը պետք է ունենա հետևյալ կառուցվածքը.

- նկարագրական մաս. գրվում է դիմումի (բողոքի) ներկայացման նախապատմությունը և դիմումատուի (բողոքաբերի) դիրքորոշումը,
- Պատճառաբանական մաս. գրվում է գործի փաստերը, իրավական հարցերը (խնդիրները) և վերլուծությունը,
- Եզրափակիչ մաս. գրվում է դիմումի (բողոքի) վերաբերյալ ԸԸՀ-ի վերջնական եզրակացությունը:

Նիստը համառոտ արձանագրվում է:

4

ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Նիստերին կարող են ներկա լինել՝

- ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչները.
  - ◆ ԸԸՀ նախագահը ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչներին թույլատրում է ներկա գտնվել ԸԸՀ նիստին՝ ստուգելով ԶԼՄ-ի կողմից տրված վկայականի առկայությունը:
  - ◆ ԸԸՀ նիստերին իրավունք ունի միաժամանակ ներկա գտնվել յուրաքանչյուր լրատվության միջոցը ներկայացնող ոչ ավելի, քան 1 լրագրող և 1 լուսանկարիչ կամ տեսաձայնագրման 1 օպերատոր:
- միջազգային և տեղական դիտորդները: Տեղական դիտորդը նիստին կարող է ներկա լինել, եթե դիտորդի վկայականից բացի ունի ընտրական հանձնաժողովում ընդգրկվելու որակավորման կամ դիտորդական առաքելություն իրականացնելու վկայական:

Ուշադրություն՝ Միայն այս 2 վկայականների միաժամանակյա առկայության և համապատասխան հանձնաժողովին ներկայացնելու դեպքում է, որ տեղական դիտորդն իրավունք է ստանում ներկա լինել ԸԸՀ-ի նիստերին:

- հանձնաժողովի կողմից հրավիրված անձինք.
- յուրաքանչյուր թեկնածուի մեկ վստահված անձ.
- դիմումատուն (բողոք ներկայացնողը)՝ իր դիմումի (բողոքի) քննարկման ժամանակ:

Ուշադրություն

ԸԸՀ-ի նիստին ներկա լինելու իրավունք ունեցող անձինք (վստահված անձ, դիտորդ, ԶԼՄ ներկայացուցիչ, ԿԸՀ անդամ) **վերնագգեստի վրա պարտադիր կարգով տեսանելի ձևով կրում են** նիստին ներկա լինելու իրավունքը հավաստող վկայական:

Նիստում ներկա լինելու իրավունք ունեցող անձինք կարող են մասնակցել համապատասխան հարցի քննարկմանը միայն նիստը վարողի թույլտվությամբ:

Վստահված անձը և դիտորդն իրավունք ունեն՝

- ներկա գտնվել ԸԸՀ-ի նիստերին: Վստահված անձը նիստերին մասնակցում է խորհրդակցական ձայնի իրավունքով,
- անարգել ծանոթանալու ԸԸՀ-ի տնօրինության տակ գտնվող ընտրական փաստաթղթերին, որոշումներին, նիստերի արձանագրություններին, ստանալու դրանց պատճենները կամ դրանցից քաղվածքներ,
- քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի ժամանակ (եթե հանդիսանում է դիմող կողմ) ծանոթանալու ընտրական փաստաթղթերին, ընտրողների ստորագրած ցուցակներին, ինքնուրույն կատարելու քաղվածքներ՝ առանց դրանք լուսապատճենահանելու, լուսանկարահանելու և տեսանկարահանելու իրավունքի:
- ԸՕ-ով սահմանված կարգով և դեպքերում բողոքարկելու հանձնաժողովների որոշումները, գործողությունները, անգործությունը (տես՝ Վարչական վարույթի ձեռնարկը).

- քվեարկության նախորդ օրը ԸԸՀ-ում հետևել քվեաթերթիկները ՏԸՀ-ներին հատկացնելու գործընթացին,
- իրականացնելու ԸՕ-ով իրեն վերապահված այլ լիազորություններ:

ԸԸՀ-ի նիստերը (վերահաշվարկի աշխատանքները) վստահված անձինք, դիտորդները, զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչները կարող են լուսանկարահանել, տեսանկարահանել՝ չխախտելով ընտրողների քվեարկության գաղտնիության իրավունքը:

Վստահված անձի, դիտորդի, ԶԼՄ ներկայացուցիչների ԸՕ-ով սահմանված իրավունքների որևէ սահմանափակում չի թույլատրվում: Ոչ ոք (այդ թվում՝ ընտրական հանձնաժողովները) իրավունք չունի վստահված անձին, դիտորդին, ԶԼՄ ներկայացուցիչներին դուրս հանելու քվեարկության սենյակից կամ այլ կերպ նրանց մեկուսացնելու հանձնաժողովի աշխատանքներին ներկա լինելուց, բացառությամբ նրանց ձերբակալելու կամ կալանավորելու դեպքերի:

Վստահված անձը պարտավոր է պահպանել ԸՕ-ի պահանջները:

ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչներն իրավունքն ունեն՝

- ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով ստանալ տեղեկատվություն.
- նախապես ծանուցվել ընտրական հանձնաժողովների իրականացրած միջոցառումների մասին և ծանոթանալ տեղեկատվական նյութերին.
- ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով մասնակցել ընտրական միջոցառումներին.
- քվեարկության նախորդ օրը ԸԸՀ-ում հետևել քվեաթերթիկները ՏԸՀ-ներին հատկացնելու գործընթացին.
- Բոլոր լրագրողների համար ապահովվում են ոչ խտրական պայմաններ:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԱՄԱՍԵՐԻ և ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱՎՈՐՈՒՄԸ, ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԱՄԱՍԵՐԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ

Ընտրական տեղամասեր

Լիազոր մարմինը համայնքի ղեկավարի և ԸԸՀ-ի անդամի մասնակցությամբ կազմավորում է ընտրական տեղամասեր **քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 45 օր առաջ՝** հաշվի առնելով տեղական և այլ պայմաններ, նպատակ ունենալով առավել նպաստավոր պայմաններ ստեղծել քվեարկության համար:

Ընտրական տեղամասը կազմավորման պահին չպետք է ունենա ավելի քան 2000 ընտրող: Ընտրական տեղամասի կազմավորումից հետո այս թիվը կարող է փոփոխվել ընտրողների ցուցակների ճշգրտման և ԸՕ-ի 8-րդ հոդվածով նախատեսված դեպքերում:

Ընտրական տեղամասը չի կարող ընդգրկել տարբեր բնակավայրեր:

Տեղամասային կենտրոն

Քվեարկությունն անցկացվում է **տեղամասային կենտրոնում:**

Տեղամասային կենտրոնը պետք է հնարավորին չափ մոտ լինի ընտրական տեղամասում

գտնվող բնակելի շենքերին և տներին: Տեղամասային կենտրոնը պետք է ընտրվի այնպես, որ ապահովվի քվեարկության բնականոն ընթացքը:

Տեղամասային կենտրոնը չի կարող գտնվել **պետական և ՏԻՄ-երի, ռազմական ուսումնական հաստատությունների, զորամիավորումների և առողջապահության հիմնարկների զբաղեցրած շենքերում:**

Հանրապետության Նախագահի ընտրությունների ժամանակ տեղամասային կենտրոններ կազմավորվում են նաև կալանավորված անձանց պահելու վայրերում:

ՏԻՄ-երը սահմանափակ ֆիզիկական հնարավորություններ ունեցող ընտրողների ընտրական իրավունքի իրականացման մատչելիությունն ապահովելու համար տեղամասային կենտրոններում ձեռնարկում են անհրաժեշտ միջոցներ:

Տեղամասային կենտրոն սահմանելը

Համայնքի ղեկավարը (նաև քրեակատարողական հիմնարկի ղեկավարը) **քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 43 օր առաջ սահմանում է տեղամասային կենտրոն:** Համայնքի ղեկավարը այդ մասին տեղեկացնում է լիազոր մարմնին, համապատասխան ԸԸՀ-ին և տեղամասային կենտրոնի տարածքը տիրապետողին:

Տեղամասային կենտրոնում քվեարկության պատշաճ կազմակերպման կամ քվեարկության անցկացման անհնարինության դեպքում համայնքի ղեկավարը պարտավոր է քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 5 օր առաջ **ԸԸՀ-ի նախագահի պահանջով** փոխել տեղամասային կենտրոնի գտնվելու տեղը, իսկ բացառիկ դեպքերում (տարերային աղետ, վթար, հրդեհ կամ անհաղթահարելի ուժ)՝ նաև քվեարկության օրը՝ **ԸԸՀ-ի նախագահի համաձայնությամբ:**

Տեղամասային կենտրոնի գտնվելու վայրը փոխելու դեպքում համայնքի ղեկավարն ընտրողներին տեղեկացնում է անհապաղ:

Ընտրական տեղամասերի հերթական համարների սահմանումը

Ընտրական տեղամասերը համարակալում են ԸԸՀ-ները՝ m/n տեսքի թվազույգով, որտեղ m-ը համապատասխան ընտրատարածքի համարն է, իսկ n-ը՝ ընտրական տեղամասի հերթական համարը: Ընտրական տեղամասերը համարակալելիս նշվում է նաև տեղամասի գտնվելու վայրի (համայնքի) անվանումը: Հանրապետության Նախագահի ընտրությունների դեպքում ընտրական տեղամասերը համարակալվում են ըստ ընտրատարածքների: Յուրաքանչյուր ընտրատարածքում ընտրական տեղամասերի համարակալումը կատարվում է սկսած 1-ից՝ մինչև տվյալ ընտրատարածքի հերթական վերջին ընտրական տեղամասը:

ԸԸՀ-ը սահմանում է ընտրական տեղամասերի հերթական համարները և այդ տվյալները երկօրյա ժամկետում ներկայացնում ԿԸՀ: Որոշումը ներկայացվում է կից գրությամբ:

N _____

« _____ » _____ 2012 թ.

**Հայաստանի Հանրապետության
Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի
նախագահ պարոն _____**

անուն, ազգանուն

Հարգելի պարոն _____

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 50-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի համաձայն կից ներկայացվում է թիվ _____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի 00.00.20__թ. թիվ __ Ա որոշումը՝ թիվ _____ ընտրատարածքի ընտրական տեղամասերի հերթական համարները սահմանելու մասին:

Առդիր՝ __ թերթ:

**Թիվ _____ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

Որոշման օրինակելի ձև

**Թիվ _____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՎ
ՈՐՈՇՈՒՄ N _____ -Ա**

« _____ » _____ 2013 թ.

ք. _____

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ 2013 ԹՎԱԿԱՆԻ _____ « _____ » -Ի
ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹԻՎ _____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԻ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԱՄԱՍԵՐԻ
ՀԵՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 50-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետով և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2011թ. հունիսի 30-ի «Ընտրական տեղամասերի համարակալման կարգը սահմանելու մասին» N 13-Ն որոշմամբ՝ թիվ _____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովը

ՈՐՈՇՈՒՄ Է.

1. Սահմանել Հանրապետության Նախագահի 2013 թվականի _____ « _____ »-ի ընտրությունների թիվ _____ ընտրատարածքի ընտրական տեղամասերի հերթական համարները՝

ԸՏ-ի Հ/Հ	Համայնքի անվանումը	Գտնվելու վայրը
00/01	_____ համայնքի	_____ շենք
00/02	_____ համայնքի	_____ շենք
00/03	_____ համայնքի	_____ շենք
00/04	_____ համայնքի	_____ շենք
00/05	_____ համայնքի	_____ շենք

2. Սույն որոշումն երկօրյա ժամկետում ներկայացնել կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով:

**Թիվ _____ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

Կ.Տ

ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱՎՈՐՈՒՄԸ

ՏԸՀ-ի անդամների նշանակման կարգը

ՏԸՀ-ն ունի առնվազն 7 անդամ:

ՏԸՀ-ում անդամ նշանակում են՝

1. Աժ-ում խմբակցություն ունեցող կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքները՝ 1-ական անդամ. Այդ կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքն են՝
  - ◆ Հայաստանի Հանրապետական կուսակցությունը,
  - ◆ «Բարգավաճ Հայաստան» կուսակցությունը,
  - ◆ Հայ ազգային կոնգրես կուսակցությունների դաշինքը,
  - ◆ «Հայ Յեղափոխական Դաշնակցություն» կուսակցությունը,
  - ◆ «Օրինաց Երկիր» կուսակցությունը,
  - ◆ «Ժառանգություն» կուսակցությունը:
2. համապատասխան ԸԸՀ-ը՝ 2 անդամ:

ԸԸՀ-ի կողմից նշանակվող երկու անդամներին նշանակելու համար ԸԸՀ-ի յուրաքանչյուր անդամ (բացառությամբ հանձնաժողովի նախագահի) կարող է ներկայացնել մեկ թեկնածու: ՏԸՀ-ում անդամներ նշանակելու մասին հայտերը ներկայացվում են **քվեարկության օրվանից ոչ շուտ, քան 30, և ոչ ուշ, քան 25 օր առաջ՝ մինչև ժամը 18.00-ն:**

ԸԸՀ-ի անդամների՝ ՏԸՀ-ի անդամի թեկնածու ներկայացնելու հայտերի հիման վրա թեկնածուների ազգանունները, անունները և որակավորման վկայականների համարները ԸԸՀ-ում մուտքագրում են «Ընտրություններ» ավտոմատացված համակարգի ՏԸՀ-ների կազմավորման համար նախատեսված դաշտում: ՀՀ ԸՕ-ով ՏԸՀ-ում անդամներ նշանակելու մասին հայտերը ներկայացնելու համար սահմանված ժամկետի ավարտից հետո «Ընտրություններ» ավտոմատացված համակարգի միջոցով տպագրվում է ՏԸՀ-ի կազմը:

ՏԸՀ-ի նախագահը և քարտուղարը նշանակվում են համապատասխան ԸԸՀ-ի որոշմամբ՝ ԿԸՀ որոշմամբ իրականացված բաշխմանը համապատասխան, հանձնաժողովում կուսակցությունների նշանակած անդամներից:

Ուշադրություն

ԸԸՀ-ը հրապարակում է տեղեկություն ընտրատարածքում կազմավորված ՏԸՀ-ների կազմերի վերաբերյալ ՏԸՀ-ների կազմավորման օրվանից ոչ ուշ, քան մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում ԸԸՀ-ում հայտարարություն փակցնելու միջոցով, որտեղ նշվում է ՏԸՀ անդամի ազգանունը, անունը, հայրանունը, ՏԸՀ-ում զբաղեցրած պաշտոնը և ընտրական հանձնաժողովի կազմում ընդգրկվելու որակավորման վկայականի համարը:

ԸԸՀ-ի անդամների կողմից որևէ ՏԸՀ-ում նշանակելու համար ներկայացրած թեկնածուների թիվը երկուսից ավելի լինելու դեպքում թեկնածուների ազգանունները, անունները և որակավորման վկայականների համարները «Ընտրություններ» ավտոմատացված համա-

կարգ մուտքագրելուց հետո «Ընտրություններ» ավտոմատացված համակարգը պատահական ընտրությամբ առանձնացնում է ՏԸՀ-ի անդամի այն երկու թեկնածուներին, որոնք ընդգրկվում են ՏԸՀ-ի կազմում:

Եթե ՏԸՀ-ի ձևավորման համար ԸՕ-ով սահմանված կարգով կամ ժամկետում որևէ կուսակցություն հանձնաժողովի անդամ չի նշանակում, կամ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի անդամների առաջարկած թեկնածուների թիվը պակաս է 2-ից, ապա հանձնաժողովի թափուր տեղերը նրանց փոխարեն լրացնում է համապատասխան ԸԸՀ-ի նախագահը հանձնաժողովի կազմավորման համար սահմանված ժամկետի ավարտից հետո՝ **եռօրյա ժամկետում**:

Այս դեպքում «Ընտրություններ» ավտոմատացված համակարգի համապատասխան դաշտում մուտքագրվում են ԸԸՀ-ի նախագահի նշանակած անդամի տվյալները:

ՏԸՀ-ի թափուր տեղերը լրացվելու դեպքում ՏԸՀ-ների նախագահների և քարտուղարների՝ ըստ տեղամասերի բաշխման մասին ԿԸՀ-ի որոշումը չի փոփոխվում:

ԸԸՀ նախագահի որոշման օրինակելի ձև

ԹԻՎ _____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՐՈՇՈՒՄ N _____
« _____ » _____ 20__ թ.
_____ -Ի ՄԱՍԻՆ
Ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի 3-րդ մասով,
1. Թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ ____ / ____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կազմում _____ կուսակցության (<i>կամ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի անդամների առաջարկած թեկնածուների թիվը պակաս է 2-ից</i>) կողմից հանձնաժողովի անդամ չի նշանակվել:
2. Հանձնաժողովի թափուր տեղը լրացնել և թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ ____ / ____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ (նախագահ, քարտուղար) նշանակել _____-ին:
3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:
Թիվ _____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ
Կ.Տ

ԸԸՀ նախագահի կողմից ՏԸՀ-ի կազմում նշանակում կատարելուց հետո ԸԸՀ-ը պետք է համապատասխան լրացում կատարի «**ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԵՎ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**» իր որոշման մեջ:

 ՏԸՀ-ի առաջին նիստը տեղամասային կենտրոնում հրավիրվում է հանձնաժողովի կազմավորման օրվանից հետո՝ 3-րդ օրը, ժամը 12.00-ին:

ՏԸՀ-ի առաջին նիստի անցկացման համար ԸԸՀ-ը ՏԸՀ-ի նախագահին տրամադրում է՝

- ՏԸՀ կազմի վերաբերյալ տեղեկություն,
- **ՏԸՀ-ի գրանցամատյանը,**

- ՏԸՀ նախագահի, քարտուղարի և անդամների վկայականները,
- ՀՀ ընտրական օրենսգիրք,
- ԿԸՀ որոշումների ժողովածու:

ՏԸՀ-ի անդամների լիազորությունների դադարում կամ դադարեցում

ՏԸՀ-ի անդամի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման կամ դադարեցման դեպքում թափուր տեղը համալրվում է ՏԸՀ կազմավորման համար ԸՕ-ով սահմանված կարգով՝ լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման կամ դադարեցման մասին համապատասխան փաստաթուղթը ԸԸՀ-ում ստանալուց (մուտքագրվելուց) հետո 7-օրյա ժամկետում, բայց քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 3 օր առաջ:

ՏԸՀ անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարման կամ դադարեցման հիմքերն են՝

- ՏԸՀ-ի անդամի պաշտոնից ինքնաբացարկի մասին դիմումը.
- ՏԸՀ-ի նախագահի կամ քարտուղարի այդ պաշտոնից ինքնաբացարկի մասին դիմումը, որը կարող է ներկայացվել քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 3 օր առաջ մինչև ժամը 18.00-ն՝ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահին.
- ՏԸՀ-ում անդամ նշանակած կուսակցության կամ ԸԸՀ-ի նախագահի կամ ՏԸՀ անդամին առաջարկած ԸԸՀ-ի անդամի պահանջը: Նման պահանջ կարող է ներկայացվել ԸԸՀ՝ քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 5 օր առաջ, եթե ՏԸՀ անդամը խախտել է ԸՕ-ի դրույթները:

ՏԸՀ-ի անդամի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման փաստն արձանագրում է ԸԸՀ-ի նախագահը:

*Արձանագրության օրինակելի ձև
ինքնաբացարկի դեպքում*

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ N _____

ԹԻՎ _____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԻ ԹԻՎ ___ /___ ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԱՆԴԱՄ _____ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ ԴԱԴԱՐԱԾ ՀԱՄԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ ___ /___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ (նախագահ կամ քարտուղար) _____ ը 00.00.20__թ. ներկայացրել է ինքնաբացարկի դիմում, որով խնդրել է վաղաժամկետ դադարեցնել իր լիազորությունները: Նշված դիմումը մուտք է եղել թիվ _____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողով 00.00.20__թ-ին:

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 43-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 4-րդ կետի համաձայն. «Ընտրական հանձնաժողովի անդամի լիազորությունները վաղաժամկետ դադարում են, եթե ներկայացրել է հանձնաժողովի անդամի պաշտոնից ինքնաբացարկի մասին դիմում»:

Վերոգրյալի հիման վրա՝ ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 43-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 2-րդ պարբերությամբ, **արձանագրում են**

Թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ ___ /___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ _____ լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման փաստը:

**Թիվ _____ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

« ___ » _____ 20__թ. **Կ.Տ**

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ N

**ԹԻՎ ____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԻ ԹԻՎ ____/____ ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ
ԱՆԴԱՄ _____ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ**

ԴԱԴԱՐԱԾ ՀԱՄԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

_____ -ը 00.00.20__ թ.

Նշվում է կուսակցության անվանումը կամ ԸԸՀ-ի նախագահի կամ ՏԸՀ անդամին առաջարկած ԸԸՀ-ի անդամի անուն, ազգանունը

ներկայացրել է դիմում, որով պահանջում է վաղաժամկետ դադարեցնել իր կողմից նշանակված թիվ ____ ընտրատարածքի թիվ ____/____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ _____-ի լիազորությունները: Նշված դիմումը մուտք է եղել թիվ ____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողով 00.00.2012թ-ին:

Դիմումում նշված է «_____»

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 43-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 3-րդ պարբերության համաձայն. «Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովը քվեարկության օրվանից ոչ ուշ, քան 5 օր առաջ կարող է վաղաժամկետ դադարեցնել տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամի լիազորությունները, եթե վերջինս խախտել է սույն օրենսգրքի դրույթները: Նման պահանջով ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողով կարող է դիմել հանձնաժողովում նրան նշանակած կուսակցությունը (կուսակցությունների դաշինքը) կամ նրան նշանակած ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը կամ նրան առաջարկած ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի անդամը:»:

Վերոգրյալի հիման վրա՝ ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 43-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 3-րդ պարբերությամբ, **արձանագրում եմ**

Թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ ____/____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ _____ լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման փաստը:

**Թիվ ____ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

«_____» _____ 20 ____ թ.

Կ.Տ

ՏԸՀ-ում թափուր տեղերի համալրում

Եթե ԸՕ-ով վերը նշված ժամկետում համապատասխան կուսակցությունը կամ ԸԸՀ-ը ՏԸՀ-ի անդամ չի նշանակում, ապա այդ թափուր տեղը լրացնում է ԸԸՀ-ի նախագահը՝ ՏԸՀ-ներում ընդգրկվելու իրավունք ունեցող անձանցից: Եթե ՏԸՀ-ի նշանակվող անդամը պետք է զբաղեցնեք հանձնաժողովի նախագահի կամ քարտուղարի պաշտոնը, ապա ԸԸՀ-ի նախագահի նշանակած անդամը նշանակվում է այդ պաշտոնում:

ԹԻՎ ___ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՐՈՇՈՒՄ N ___ Ա

« ___ » _____ 20__թ.

ք. _____

_____ -ի ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի 9-րդ մասով և հիմք ընդունելով թիվ ___ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի 20__ թվականի _____ «___»-ի «Թիվ ___ ընտրատարածքի թիվ ___/___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ _____ լիազորությունների վաղաժամկետ դադարման փաստի մասին N ___ արձանագրությունը և հաշվի առնելով, որ թիվ ___/___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կազմում _____ կուսակցության (կամ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի) կողմից հանձնաժողովի անդամ չի նշանակվել՝ **որոշում եմ.**

1. Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի թափուր տեղը լրացնել և թիվ ___ ընտրատարածքի թիվ ___/___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ (նախագահ, քարտուղար) նշանակել _____-ին:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

**Թիվ ___ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

Կ.Տ.

ՏԸՀ-ի նախագահի կամ քարտուղարի նշանակում՝ պաշտոնանկության դեպքում

ՏԸՀ նախագահին կամ քարտուղարին պաշտոնանկ անելու դեպքում ՏԸՀ-ի նախագահ կամ քարտուղար նշանակում է ԸԸՀ-ի նախագահը՝ ՏԸՀ-ի այլ անդամներից:

ԹԻՎ ___ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՐՈՇՈՒՄ N ___ Ա

« ___ » _____ 20__թ.

ք. _____

_____ -ի ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով թիվ ___ ընտրատարածքի թիվ ___/___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի «___» _____ 20__թ. «Թիվ ___/___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահին (քարտուղարին) պաշտոնանկ անելու մասին որոշումը և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 43-րդ հոդվածի 3-րդ մասով՝ **որոշում եմ.**

1. Թիվ ___ ընտրատարածքի թիվ ___/___ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ (քարտուղար) նշանակել _____-ին:

2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

**Թիվ ___ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

Կ.Տ.

Ուշադրություն

Եթե քվեարկության օրը՝ ժամը 8.00-ին, **մինչև 1 000** ընտրող ունեցող ընտրական տեղամասի դեպքում 5-ից պակաս, իսկ **1 000-ից ավելի** ընտրող ունեցող ընտրական տեղամասի դեպքում 7-ից պակաս թվով ՏԸՀ-ի անդամ է ներկայացել, ապա **ՏԸՀ-ի նախագահը անմիջապես տեղեկացնում է ԸԸՀ-ի նախագահին**: Չներկայացած անդամների լիազորությունները վաղաժամկետ դադարում են: Այդ փաստը արձանագրում է ԸԸՀ նախագահը և անդամների թիվը համապատասխանաբար մինչև 5 և 7 անդամ լրացնում է ՏԸՀ-ներում ընդգրկվելու իրավունք ունեցող անձանց թվից:

Որոշման օրինակելի ձև

Թիվ ____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ՈՐՈՇՈՒՄ N ____ Ա

« ____ » _____ 20__ թ.

ք. _____

_____ -Ի ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի 10-րդ մասի համաձայն «Եթե քվեարկության օրը՝ ժամը 8.00-ին, մինչև 1.000 ընտրող ունեցող ընտրական տեղամասի դեպքում 5-ից պակաս թվով տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ է ներկայացել, ապա ներկայացած անդամների լիազորությունները վաղաժամկետ դադարում են, և անդամների թիվը համապատասխանաբար մինչև 5 անդամ լրացնում է ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը՝ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներում ընդգրկվելու իրավունք ունեցող անձանց թվից: Եթե քվեարկության օրը՝ ժամը 8.00-ին, 1 000-ից ավելի ընտրող ունեցող ընտրական տեղամասի դեպքում 7-ից պակաս թվով տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ է ներկայացել, ապա ներկայացած անդամների լիազորությունները վաղաժամկետ դադարում են, և անդամների թիվը համապատասխանաբար մինչև 7 անդամ լրացնում է ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը՝ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներում ընդգրկվելու իրավունք ունեցող անձանց թվից:»:

Թիվ ____ ընտրատարածքի թիվ ____ / ____ ընտրական տեղամասի ունի ____ ընտրող, սակայն 00.00.20__ թ. ժամը 8-ին ներկայացել է 5-ից (կամ 7-ից) պակաս թվով տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամ:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի 10-րդ մասով՝ **որոշում եմ**.

1. Չներկայացած անդամներ _____, _____ լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցնել:
2. Թիվ ____ ընտրատարածքի թիվ ____ / ____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կազմը լրացնել և հանձնաժողովի անդամ (նախագահ, քարտուղար) նշանակել _____ -ին:
3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

**Թիվ ____ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

Կ.Տ

ԸԸՀ նախագահի կողմից ՏԸՀ-ի կազմում նշանակում կատարելուց հետո (դադարման կամ դադարեցման հիմքով) ԸԸՀ-ը պետք է համապատասխան լրացում կամ փոփոխություն կատարի «ՏԵՂԱՄԱՍԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԵՎ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» իր որոշման մեջ:

**ԹԻՎ ____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ
ՈՐՈՇՈՒՄ N ____ Ա**

« ____ » _____ 20__թ.
ք. _____

**ԹԻՎ ____ ԸՆՏՐԱՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ 20__ ԹՎԱԿԱՆԻ
____ « ____ »-Ի ԹԻՎ ____ -Ա ՈՐՈՇՄԱՆ ՄԵՋ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Ղեկավարվելով «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 70-րդ հոդվածի 1-ին մասով, Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի 4-րդ մասով և հիմք ընդունելով թիվ ____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի « ____ » _____ 20__թ. N ____ -Ա որոշումը՝ թիվ ____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովը

ՈՐՈՇՈՒՄ Է.

1. Թիվ ____ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի 20__ թվականի _____ « ____ »-ի «Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ և քարտուղար նշանակելու մասին» N ____ -Ա որոշման ____ -րդ կետի « ____ յան _____ » բառերը փոխարինել « ____ յան _____ » բառերով:
2. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ստորագրման պահից:

**Թիվ ____ ընտրատարածքային
ընտրական հանձնաժողովի նախագահ**

Կ.Տ

**ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈՂՉՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Նախընտրական քարոզչության ժամանակահատվածը սկսվում է թեկնածուների գրանցման օրվան հաջորդող 7-րդ օրը և ավարտվում քվեարկության օրվանից մեկ օր առաջ:

Քվեարկության և դրան նախորդող օրը քարոզչությունն արգելվում է:

Արգելվում է նախընտրական քարոզչություն կատարել և ցանկացած բնույթի քարոզչական նյութ տարածել՝

- ! պետական և ՏԻՄ-երին, ինչպես նաև պետական և համայնքային ծառայողներին, ուսումնական հաստատությունների մանկավարժական կազմի աշխատողներին՝ իրենց լիազորություններն իրականացնելիս.
- ! սահմանադրական դատարանի անդամներին, դատավորներին, դատախազներին, ոստիկանությունում, ազգային անվտանգությունում, քրեակատարողական հիմնարկներում ծառայողներին, զինծառայողներին.
- ! ընտրական հանձնաժողովի անդամներին:

Նախընտրական քարոզչության ժամանակ, ինչպես նաև քվեարկության նախորդ և քվեարկության օրը Հանրապետության Նախագահի թեկնածուներին արգելվում է անձամբ կամ իրենց անունից կամ որևէ այլ եղանակով ընտրողներին անհատույց կամ արտոնյալ պայմաններով տալ (խոստանալ) դրամ, սննդամթերք, արժեթղթեր, ապրանքներ կամ մատուցել (խոստանալ) ծառայություններ: Այն բարեգործական կազմակերպությունները, որոնց

անվանումները կարող են նմանեցվել (ասոցացվել) կուսակցությունների, կուսակցությունների դաշինքների անվանումներին, թեկնածուների անուններին, նախընտրական քարոզչության ժամանակ բարեգործություն չեն կարող իրականացնել այն համայնքներում, որտեղ անցկացվում են ընտրություններ, որոնց մասնակցում են այդ թեկնածուները, կուսակցությունները, կուսակցությունների դաշինքները կամ նրանց առաջադրած թեկնածուները:

Թեկնածուները, ինչպես նաև ընտրությունների մյուս մասնակիցները պարտավոր են պահպանել նախընտրական քարոզչության կազմակերպման սահմանված կարգը:

Եթե ԸԸՀ-ն տեղեկանում կամ հայտնաբերում է անանուն կամ կեղծ քարոզչական տպագիր նյութերի մասին, ապա դիմում է իրավասու մարմիններին՝ ապօրինի գործունեությունը դադարեցնելու համար:

Ընտրական հանձնաժողովները հսկում են նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգի պահպանումը:

Թեկնածուների կողմից այդ կարգի խախտման դեպքում թեկնածուին գրանցած հանձնաժողովը դիմում է իրավասու մարմիններ՝ դրանք կանխելու կամ կիրառում նախազգուշացում խախտում թույլ տված թեկնածուի նկատմամբ՝ տալով խախտումը դադարեցնելու համար 3 օրը չգերազանցող ողջամիտ ժամկետ: Նշված ժամկետում խախտումը չդադարեցնելու դեպքում հանձնաժողովը դիմում է դատարան՝ թեկնածուի գրանցումն ուժը կորցրած ճանաչելու համար:

Նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգի այնպիսի խախտման դեպքում, որը կարող է էական ազդեցություն ունենալ ընտրությունների արդյունքների վրա, եթե այն կատարել է թեկնածուն, ապա թեկնածուին գրանցած հանձնաժողովը դիմում է դատարան՝ թեկնածուի, կուսակցության, կուսակցության դաշինքի ընտրական ցուցակի գրանցումն ուժը կորցրած ճանաչելու համար:

8 ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՎՈՐՎԱԾՈՒՄ

Հանրապետության Նախագահի ընտրության ժամանակ տեղամասային կենտրոններ կազմավորվում են նաև կալանավորված անձանց պահելու վայրերում:

ԸԸՀ-ի նախագահը քվեարկության օրվանից 5 օր առաջ քրեակատարողական հիմնարկի ղեկավարին է ներկայացնում այն վստահված անձանց, դիտորդների և ՁԼՄ-ների ներկայացուցիչների ցուցակը, որոնք ցանկություն են հայտնել ներկա լինել կալանավորված անձանց պահելու վայրում և հետևել ՏԸՀ-ի նիստերին և քվեարկությանը:

- Կալանավորված անձանց պահելու վայրում քվեարկության սկիզբը սահմանում է ԿԸՀ-ն:
- Կալանավորված անձանց պահելու վայրում, անկախ ընտրողների թվից, ՏԸՀ-ը քվեարկության արդյունքների ամփոփումը սկսում է ժամը 20.00-ին:

Քվեարկության օրվա համար անհրաժեշտ ընտրական փաստաթղթեր և նյութեր

ԸԸՀ-ն ԿԸՀ-ից ստանում է հետևյալ ընտրական նյութերը՝

- քվեաթերթիկները (ընտրական տեղամասում ընտրողների թվի մինչև 3 տոկոս ավելի քանակով, բայց ոչ պակաս, քան ընտրողների թվից 2 քվեաթերթիկ ավելին):

- քվեարկության ծրարները (քվեաթերթիկների թվին համապատասխան)։
- ՏԸՀ-ների՝ քվեարկության արդյունքների արձանագրության ձևաթղթերը (առնվազն 4 օրինակ)
- ՏԸՀ արձանագրությունից քաղվածքի ձևաթղթեր,
- ՏԸՀ-ների կնիքները՝ փաթեթավորված անթափանց փաթեթում, փակված և ԿԸՀ-ի կողմից կնքված (յուրաքանչյուր ՏԸՀ-ին 1 կնիք հաշվարկով)։
- տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի անդամների անհատական կնիքները։
- ՏԸՀ-ի կնիքի և ՏԸՀ անդամների անհատական կնիքների օգտագործման համար բարձիկներ։
- ընտրողի անձը հաստատող փաստաթուղթը դրոշմակնքելու համար նախատեսված դրոշմակնիքներ։

Ուշադրություն

Եթե ընտրատարածքում կան ՏԸՀ-ներ, որոնք կազմակերպելու են շրջիկ արկղով քվեարկություն, ապա ԸԸՀ-ի նախագահը շրջիկ արկղով քվեարկություն կազմակերպող ՏԸՀ-ի համար ստանում է 2 դրոշմակնիք։

- ընտրողի անձը հաստատող փաստաթուղթը դրոշմակնքելու համար նախատեսված **հատուկ թանաք, բարձիկներ**։
- քվեախցիկները (յուրաքանչյուր 750 ընտրողի համար մեկ քվեախցիկ հաշվարկով)։
- քվեատուփեր իրենց կապիչներով։
- շրջիկ արկղ իր կապիչներով, եթե տեղամասային ընտրական հանձնաժողովը քվեարկություն է կազմակերպելու ստացիոնար բժշկական հաստատությունում կամ ձերբակալված անձանց պահելու վայրում։
- փաթեթներ (ծրարներ) ընտրական փաստաթղթերը փաթեթավորելու համար։
- տեսակավորված և փաթեթավորված ընտրական փաստաթղթերը հավաքելու համար մեկանգամյա օգտագործման պարկեր։
- քվեաթերթիկին համապատասխանող սովորաբար կաղապարներ՝ տեսողության պատճառով քվեաթերթիկն ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող ընտրողների համար։
- քվեաթերթիկի նմուշները՝ տեղամասային կենտրոնում փակցնելու համար։
- Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կենսագրություններով ու լուսանկարներով պաստառ՝ տեղամասային կենտրոնում փակցնելու համար։
- ընտրողներին քվեարկության քայլերը բացատրող պաստառներ՝ քվեարկության սենյակում փակցնելու համար։
- գրենական և այլ անհրաժեշտ պարագաներ։

ԸԸՀ-ի նախագահը պատասխանատու է ընտրությունների համար անհրաժեշտ նյութերի ստացման, տեղափոխման և պահպանման համար։ ՀՀ ոստիկանությունն ապահովում է ԸԸՀ-ում ընտրական փաստաթղթերի պահպանությունը։

Քվեարկության օրվա համար անհրաժեշտ ընտրական փաստաթղթերի և նյութերի տրամադրումը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներին

ՏԸՀ-ներին ընտրական նյութերը տրամադրվում են քվեարկության նախորդ օրը: Այս գործընթացը նպատակահարմար է իրականացնել երկու փուլով՝

- նախատրաստական փուլ և
- իրականացման փուլ:

Նախատրաստական փուլ

Քվեարկության օրվանից երկու օր առաջ ԸԸՀ անդամները տեսակավորում են յուրաքանչյուր ՏԸՀ-ին տրամադրվելիք ընտրական նյութերը:

Գործընթացը կարգավորելու նպատակով ԸԸՀ նախագահը կազմում է ՏԸՀ-ներին ընտրական փաստաթղթերի հանձնման ժամանակացույց, որի մասին տեղեկացնում է ՏԸՀ նախագահներին:

Իրականացման փուլ

Քվեարկության նախորդ օրը յուրաքանչյուր տեղամասի համար

ՏԸՀ նախագահին հանձնվում է

- քվեաթերթիկները (ընտրական տեղամասում ընտրողների թվի մինչև 3 տոկոս ավելի քանակով, բայց ոչ պակաս, քան ընտրողների թվից 2 քվեաթերթիկ ավելին).
- քվեարկության ծրարները (քվեաթերթիկների թվին համապատասխան).
- ՏԸՀ-ի՝ քվեարկության արդյունքների արձանագրության ձևաթղթերը (առնվազն 4 օրինակ)
- արձանագրությունից քաղվածքի ձևաթղթեր,
- ՏԸՀ-ի կնիքը փաթեթավորված անթափանց փաթեթում, փակված, ԿԸՀ-ի և ԸԸՀ-ի կողմից կնքված.
- ՏԸՀ-ի անդամների անհատական կնիքները.
- ՏԸՀ-ի կնիքի և ՏԸՀ անդամների անհատական կնիքների օգտագործման համար թանաք և բարձիկ.
- ընտրողի անձը հաստատող փաստաթուղթը դրոշմակնքելու համար նախատեսված դրոշմակնիքը: Շրջիկ արկղով քվեարկություն կազմակերպող ՏԸՀ-ին տրամադրվում է 2 դրոշմակնիք.
- ընտրողի անձը հաստատող փաստաթուղթը դրոշմակնքելու համար նախատեսված **հատուկ թանաք և բարձիկ/բարձիկներ**.
- քվեախցիկներ (յուրաքանչյուր 750 ընտրողի համար մեկ քվեախցիկ հաշվարկով).
- քվեատուփ իր կապիչներով.
- շրջիկ արկղ իր կապիչներով, եթե ՏԸՀ-ը քվեարկություն է կազմակերպելու ստացիոնար բժշկական հաստատությունում կամ ձերբակալված անձանց պահելու վայրում.
- փաթեթներ (ծրարներ) ընտրական փաստաթղթերը փաթեթավորելու համար.
- տեսակավորված և փաթեթավորված ընտրական փաստաթղթերը հավաքելու համար մեկանգամյա օգտագործման պարկ.

- քվեաթերթիկին համապատասխանող սովորաթղթե կաղապար՝ տեսողության պատճառով քվեաթերթիկին ինքնուրույն լրացնելու հնարավորություն չունեցող ընտրողների համար.
- քվեաթերթիկի նմուշը՝ տեղամասային կենտրոնում փակցնելու համար.
- Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կենսագրություններով ու լուսանկարներով պաստառ՝ տեղամասային կենտրոնում փակցնելու համար.
- ընտրողներին քվեարկության քայլերը բացատրող պաստառներ՝ քվեարկության սենյակում փակցնելու համար.
- գրենական և այլ անհրաժեշտ պարագաներ:

ՏԸՀ-ին հատկացվող ընտրական փաստաթղթերը և գույքը ԸԸՀ-ի նախագահը հանձնում է ստացական տալու միջոցով: Ստացականը ստորագրվում է ԸԸՀ-ի և ՏԸՀ-ի նախագահների կողմից և կնքվում ԸԸՀ-ի կնիքով:

<p style="text-align: center;">Ս Տ Ա Ց Ա Կ Ա Ն</p> <p style="text-align: center;">Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովին ընտրական փաստաթղթերի և գույքի հատկացման վերաբերյալ</p>	<p style="text-align: center;">Ս Տ Ա Ց Ա Կ Ա Ն</p> <p style="text-align: center;">Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովին ընտրական փաստաթղթերի և գույքի հատկացման վերաբերյալ</p>
<p>Թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ _____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովին հատկացվեց.</p> <p>☐ քվեաթերթիկներ _____ հատ</p> <p>☐ քվեարկության ծրարներ _____ հատ</p> <p>☐ արձանագրության ձևաթղթեր _____ հատ</p> <p>☐ ՏԸՀ կնիք _____ հատ</p> <p>☐ ՏԸՀ անդամների անհատական կնիքներ _____ հատ</p> <p>☐ Դրոշմակնիք _____ հատ</p> <p>☐ դրոշմակնիքի հատուկ թանաք և բարձիկ</p> <p>☐ քվեախցիկներ _____ հատ</p> <p>☐ քվեատուփ _____ հատ</p> <p>☐ շրջիկ արկղ _____ հատ</p> <p>☐ մեկանգամյա օգտագործման պարկ</p> <p>☐ գրենական և այլ անհրաժեշտ պարագաներ:</p>	<p>Թիվ _____ ընտրատարածքի թիվ _____ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովին ստացավ.</p> <p>☐ քվեաթերթիկներ _____ հատ</p> <p>☐ քվեարկության ծրարներ _____ հատ</p> <p>☐ արձանագրության ձևաթղթեր _____ հատ</p> <p>☐ ՏԸՀ կնիք _____ հատ</p> <p>☐ ՏԸՀ անդամների անհատական կնիքներ _____ հատ</p> <p>☐ Դրոշմակնիք _____ հատ</p> <p>☐ դրոշմակնիքի հատուկ թանաք և բարձիկ</p> <p>☐ քվեախցիկներ _____ հատ</p> <p>☐ քվեատուփ _____ հատ</p> <p>☐ շրջիկ արկղ _____ հատ</p> <p>☐ մեկանգամյա օգտագործման պարկ</p> <p>☐ գրենական և այլ անհրաժեշտ պարագաներ:</p>
<p>ԸԸՀ նախագահ՝ _____ <i>ստորագրություն</i></p>	<p>ԸԸՀ նախագահ՝ _____ <i>ստորագրություն</i></p>
<p>ՏԸՀ նախագահ՝ _____ <i>ստորագրություն</i></p>	<p>ՏԸՀ նախագահ՝ _____ <i>ստորագրություն</i></p>
<p>ԸԸՀ-ի Կ.Տ. « _____ » _____ 20__ թ.</p>	<p>ԸԸՀ-ի Կ.Տ. « _____ » _____ 20__ թ.</p>

ԸԸՀ-ը հետևում է, որ ՏԸՀ-ների քվեարկության նախորդ օրը՝ մինչև ժամը 24:00-ն

- Ստորագրեն բոլոր քվեաթերթիկներն ու ընտրողների ցուցակների էջերը,

- Ընտրական փաստաթղթերը սահմանված կարգով պահվեն (տեղադրվեն) ընտրական փաստաթղթերի պահպանման համար նախատեսված չիրկիզվող պահարանում,
- Պահարանը սահմանված կարգով պահպանության հանձնեն ոստիկանության ծառայողներին,
- Ավարտեն քվեարկության սենյակի կահավորումը.
  - ◆ Քվեարկության խցիկները տեղադրվում են միմյանցից առնվազն 1 մետր հեռավորությամբ և այն դիրքով, որ ընտրողը քվեարկելիս լինի հանձնաժողովին դեմքով և թիկունքով դեպի պատը,
  - ◆ Քվեատուփը, հանձնաժողովի անդամների աշխատանքային սեղանները տեղադրվեն ընտրական տեղամասում գտնվելու իրավունք ունեցող անձանց համար տեսանելի տեղում,
  - ◆ Ընտրողների գրանցման և ընտրողներին քվեաթերթիկներ ու քվեարկության ծրարներ հատկացնող անդամների աշխատատեղերից յուրաքանչյուրի միջև նախատեսվի 1 աշխատատեղ վստահված անձի համար,
  - ◆ տեղամասային կենտրոնում փակցված լինեն քվեաթերթիկի նմուշը և Հանրապետության Նախագահի թեկնածուների կենսագրություններով ու լուսանկարներով պաստառը:

Տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքի վերահսկումը քվեարկության օրվա ընթացքում

ԸԸՀ-ը ստուգում է, որ.

- ընտրատարածքի բոլոր տեղամասերը լիարժեք պատրաստ են քվեարկությունը սկսելու համար
- ՏԸՀ-ների բոլոր անդամները ներկա են
- Ժամը 8:00-ի դրությամբ բոլոր տեղամասերը բացված են:

! Ուշադրություն

1. Քվեարկության ընթացքում ԸԸՀ-ը ՏԸՀ-ի նախագահից ստանում է՝ մինչև ժամը **11.30-ը, 14.30-ը, 17.30-ը և 20.30-ը** տվյալ ընտրական տեղամասում քվեարկությանը մասնակցած ընտրողների թիվը.
2. ԸԸՀ-ը ամփոփում է այդ տվյալները, հրապարակում և հաղորդում է կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով:

Արտակարգ դեպքեր, իրավիճակներ

Քվեարկության օրը ԸԸՀ-ն կարող է դիմում-բողոքներ ստանալ ՏԸՀ-ների որոշումների կամ գործողությունների (անգործության) վերաբերյալ: ԸԸՀ-ի քարտուղարն այդ դիմումները գրառում է ԸԸՀ-ի գործավարության մատյանում: ԸԸՀ-ն պարտավոր է համապատասխան միջոցներ ձեռնարկել անհապաղ լուծում պահանջող հարցերի վերաբերյալ: ԸԸՀ-ն կարող է քննարկել և վերացնել ՏԸՀ-ների ԸՕ-ին հակասող որոշումները:

ԸԸՀ-ի անդամները կարող են ԸԸՀ-ի նախագահի հանձնարարությամբ ստուգայցեր կա-

տարել ընտրական տեղամասեր, հետևել քվեարկության ընթացքին և ՏԸՀ աշխատանքին: Հարկ եղած դեպքերում կազմակերպչական, իրավաբանական և մեթոդական խորհրդատվություններով նրանք պետք է օգնություն ցուցաբերեն ՏԸՀ-ի անդամներին: Նախքան քվեարկության ընթացքում տեղամասային կենտրոնում ծագող ցանկացած արտակարգ իրավիճակի շուրջ որևէ որոշում կայացնելը, ՏԸՀ-ի նախագահը խորհրդակցում է ԸԸՀ-ի հետ: ԸԸՀ-ի նախագահը ԸԸՀ-ի անդամներին լիազորում է այցելել այն ՏԸՀ-ներ, որտեղ ծագել են արտակարգ իրավիճակներ:

Ընտրական փաստաթղթերը ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովներ կայացնելը

Քվեարկության ավարտից հետո ոչ ուշ, քան 12 ժամվա ընթացքում ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներից ստանում է.

- ընտրական փաստաթղթերի մեկանգամյա օգտագործման պարկերը,
- քվեարկության արդյունքների արձանագրության 2-ական օրինակները,
- չօգտագործված քվեարկության ծրարները,
- չսահմանված նմուշի քվեարկության ծրարների փաթեթները,
- տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի գրանցամատյանը,
- տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքը և դրոշմակնիքը,
- քվեատուփերը (շրջիկ արկղը),
- քվեարկության խցիկները:

Ընտրական փաստաթղթերն ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովում հանձնվում և ընդունվում են հանձնողի ու ընդունողի կողմից ստորագրելու և ստացական տալու միջոցով:

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի գործողությունները տեղամասային ընտրական հանձնաժողովների արձանագրությունները ստանալուց հետո

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովում ստուգվում է ընտրական տեղամասերում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունների կազմման վավերականությունը, **իսկ թվաբանական սխալների առկայության դեպքում տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահը և քարտուղարը վերացնում են այդ սխալները՝ ուղղումները վավերացնելով իրենց ստորագրություններով:**

! Ելակետային տվյալների փոփոխություն չի կատարվում: Ելակետային են տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կողմից հատ-հատ հաշվելու միջոցով ստացված տվյալները:

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովում նշում է կատարվում տեղամասում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրության ընդունման ամսաթվի և ժամի մասին, ինչը վավերացվում է ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովի նախագահի ստորագրությամբ և հանձնաժողովի կնիքով:

Ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովը համեմատում է տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի կնիքի համարը տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի արձանագրության կնիքի համարի հետ:

ԸԸՀ-ի կողմից ընտրական տեղամասում քվեարկության արդյունքների արձանագրության տվյալները համակարգիչ մուտքագրումը

ԸԸՀ-ը ստուգում է ընտրական տեղամասերում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրությունների կազմման վավերականությունը, նշում կատարում արձանագրության ընդունման ամսաթվի, ժամի մասին, ԸԸՀ-ի նախագահը ստորագրում և կնքում է արձանագրությունը: ԸԸՀ-ի նախագահին ապահովում է տեղամասում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրության տվյալների մուտքագրումը համակարգիչ և պատասխանատու է այդ տվյալների ճշգրիտ մուտքագրման համար: Տվյալների մուտքագրումը համակարգիչ իրականացնում է ԿԸՀ-ի աշխատակազմի աշխատակիցը «Ընտրություններ» ավտոմատացված համակարգի միջոցով: ՏԸՀ-ի արձանագրության յուրաքանչյուր տվյալ մուտքագրվում է քվեարկության արդյունքների աղյուսակի՝ այդ տվյալի համար նախատեսված դաշտում, որն ունի հետևյալ տեսքը.

1	Ընտրատարածք N	
2	Տեղամաս N	
3	Քվեարկության օրն ընտրական տեղամասում կազմված ընտրողների լրացուցիչ ցուցակի ընտրողների թիվը	
4	Ըստ գտնվելու վայրի ընտրողների լրացուցիչ ցուցակի ընտրողների թիվը	
5	Հաշվառում չունեցող ընտրողների լրացուցիչ ցուցակի ընտրողների թիվը	
6	Ոստիկանության ծառայողների լրացուցիչ ցուցակի ընտրողների թիվը	
7	Ստացիոնար բուժհաստատության ընտրողների լրացուցիչ ցուցակի ընտրողների թիվը	
8	Ձերբակալված անձանց պահելու վայրի ընտրողների լրացուցիչ ցուցակի ընտրողների թիվը	
9	Ընտրողների հիմնական ցուցակի ընտրողների թիվը	
10	Ընտրողների ընդհանուր թիվը	
11	Քվեարկության մասնակիցների թիվը	
12	ՏԸՀ-ների հատկացված քվեաթերթիկների թիվը	
13	Ելունդների համարները	
14	Մարված քվեաթերթիկների թիվը	
15	Անվավեր քվեաթերթիկների թիվը	
16	Ցուրաքանչյուր թեկնածուին կողմ քվեարկված քվեաթերթիկների թիվը	
17	Թեկնածուին դեմ քվեարկված քվեաթերթիկների թիվը	
18	Քվեատուվում առկա սահմանված նմուշի քվեարկության ծրարների թիվը	
19	Անճշտությունների չափը	

Քվեարկության արդյունքների աղյուսակի վերնագիրը պարունակում է ընտրության անվանումը, ՏԸՀ-ի համարը:

ԸԸՀ-ի նախագահը կամ նրա հանձնարարությամբ հանձնաժողովի անդամներից որևէ մեկը պարբերաբար, բայց ոչ ուշ, քան 3 ժամը մեկ, համակարգչի օգնությամբ կատարում է ընտրատարածքում քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորում ու տպագրում այն՝ ըստ ընտրական տեղամասերի:

Ուշադրություն

Ընտրատարածքում քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորման օրինակը՝ վավերացված հանձնաժողովի նախագահի (տեղակալի) և քարտուղարի ստորագրություններով և հանձնաժողովի կնիքով, անհապաղ փակցվում է ԸԸՀ-ում՝ բոլորի համար տեսանելի տեղում:

Ընտրական տեղամասերում քվեարկության արդյունքների արձանագրությունների հիման վրա տվյալների մուտքագրումը համակարգիչ ավարտվում է քվեարկության ավարտից հետո՝ ոչ ուշ, քան 18 ժամվա ընթացքում (ոչ ուշ, քան քվեարկության հաջորդ օրը ժամը 14:00-ն):

Ընտրական հանձնաժողովի նիստին ներկա լինելու իրավունք ունեցող անձանց պահանջով նրանց տրվում է ընտրատարածքում քվեարկության արդյունքների աղյուսակավորման օրինակ՝ վավերացված հանձնաժողովի նախագահի (տեղակալի) և քարտուղարի ստորագրություններով ու հանձնաժողովի կնիքով:

Համակարգիչ մուտքագրված՝ տեղամասում քվեարկության արդյունքների վերաբերյալ արձանագրության տվյալները ԸԸՀ-ներից ԿԸՀ տեղափոխվում են էլեկտրոնային եղանակով՝ «Ընտրություններ» ավտոմատացված համակարգի միջոցով:

Ուշադրություն

Հանրապետության Նախագահի ընտրությունների ժամանակ ԸԸՀ-ն ընտրատարածքում քվեարկության արդյունքների ամփոփման վերաբերյալ արձանագրություն չի կազմում, քվեարկության արդյունքների վերահաշվարկի համար ԸՕ-ով սահմանված ժամկետներում ուսումնասիրում է ՏԸՀ-ների գրանցամատյաններում քվեարկության օրն արձանագրված խախտումները, ուսումնասիրության արդյունքներն ամփոփում է հանձնաժողովի նիստում եւ այդ մասին ընդունած որոշումը ներկայացնում ԿԸՀ: